

KOHTI UUTTA KIRJAA

Opas omaa kaunokirjaa suunnitteleville

© Kustannus Aarni 2018

Ensimmäinen painos, 2018

© Kustannus Aarni

Kannen piirrokset ja suunnittelu: Noora Jantunen

Takakannen kuva: Hanna-Maria Hämäläinen

Taitto: Noora Jantunen

Kustannus Aarni Oy

www.kustannusaarni.fi

ISBN 978-952-7130-32-2

2018

SISÄLLYSLUETTELO

SISÄLLYSLUETTELO.....	11
ESIPUHE.....	14
<i>Harjoitus I – Omat lukumielitykseni</i>	18
1. HAAVEESTA TODEKSI.....	20
2. KUINKA ALTISTUA KIRJOITTAMISELLE.....	26
<i>Harjoitus II – Havainto- ja tulkintapäiväkirja</i>	32
3. KIRJOITTAJA – KÄSIKIRJOITUS – LUKIJA.....	34
3.1. Neljä tarkoitteen tasoa.....	35
3.2. Aineiston järjestäminen tarkoitteiden avulla.....	39
4. TARINA.....	42
4.1. Tarina aineksena, tarina aineistona.....	43
<i>Harjoitus III – Uuden kirjasi tarina ranskalaisilla viivoilla</i>	46
4.2. Tarinasta kohti kertomusta: aika ja henkilöt.....	47
5. KERRONTA.....	50
<i>Harjoitus IV – Kirjoita oma elämäntarinasi</i>	50
5.1. Kerronta viestintänä.....	51
5.2. Kaunokirjallinen kerronta.....	51
Kertoja.....	54
6. KERRONNAN FOKALISAATIO.....	58
6.1. Kertojat Mäntsälän Shellillä.....	59
<i>Harjoitus V – Puhuttelu kerronnan muotona</i>	66
6.2. Kohti omaa ilmaisua.....	67
6.3. Genret eli lajityypit.....	70
<i>Harjoitus VI – Variksenpoikanen</i>	72
6.4. Hyödyllisiä vinkkejä.....	73
7. KÄSIKIRJOITUKSEN LÄHTÖKOHTIEN TARKISTUS, JUONIKAAVIO JA SYNOPSIS.....	76
7.1. Kirjoittamisen perusteet esimerkin avulla.....	76
7.2. Teoksen juonikaavio.....	79
<i>Harjoitus VII – Kirjoita oman käsikirjoituksesi juonikaavio</i>	82
7.3. Suorasanaisten teoksen synopsis.....	83
8. LOPPUSANAT.....	86
LIITTEET.....	90
LIITE 1. TIEDOSTON HALLINNAN PERUSVINKKEJÄ.....	92
LIITE 2. OIKEAT TYÖASENNOT JA NÄPPÄIMISTÖN PIKAKOMENTOJA.....	96
LIITE 3. SUORASANAISEN TEKSTIN OIKEINKIRJOITUKSESTA.....	106
LIITE 4. TEKSTIN ASETTELU.....	114

ESIPUHE

Tervetuloa opiskelemaan suorasanaisen kaunokirjallisen tekstin kirjoittamista. Kohti uutta kirjaa on tarkoitettu ns. tavoitteellisten luovien kirjoittajien kovaan käyttöön. Tavoitteellisella tarkoitetaan kirjoittajaa, joka pyrkii päämäärätietoisesti saamaan uuden kaunokirjallisen käsikirjoituksen valmiiksi lähimmän kahden vuoden sisällä. Voit olla julkaissut aikaisemmin tai voit olla jopa rutinoitunut kirjailija – Kohti uutta kirjaa purkaa kaunokirjallisen tekstin osiin kerrontatieteen menetelmillä, ja siksi se tarjoaa jokaiselle kirjoittajalle ajateltavaa.

Kohti uutta kirjaa on opas niin opistojen kirjoittajakoulutukseen kuin henkilökohtaisen luovan kirjoittamisen tueksi, oli työn alla sitten satukirja tai Mika Waltaria tai Miki Liukkosta seuraten paksu romaani. Opas auttaa myös kaikkia, jotka työstävät elämäkertaa tai muistelmia. – Kirjailija on aina eri persoona kuin hänen kertomuksensa henkilöt, vaikka hän kirjoittaisi itsestään ja omista kokemuksistaan.

Kohti uutta kirjaa on yhden kirjailijan eli allekirjoittaneen näkemys siitä, miten kaunokirjallinen teksti rakentuu. Kirjan teoreettisen perustan muodostavat 1980-90 -lukujen vaihteen kirjallisuuden maisteriopintoni erityisesti

kerrontatieteessä eli narratologiassa. Kirjoitin opinnäytteeni 1991 amerikkalaisen William Faulknerin kerronnasta.

Käytännön esimerkit olen poiminut omakohtaisesti koetulta kirjoittajanmatkaltani kohta 30 vuoden ajalta. Tuon matkan virstanpylväitä ovat vajaa kymmenen näytelmätekstiä 90-luvulta, muutamat tietopohjaiset artikkelit sanomalehtiin, porvarillisten töiden vaatimiin julkaisuihin ja verkkojulkaisuihin. Tärkein lähteeni ovat kuitenkin kaksi julkaistua romaaniani Sokea piste (Atena 2013) ja Viattomat (Aarni 2015) sekä niistä keräämäni kokemukset. Työssäni kustannustoimitan myös koko ajan useampaa kaunokirjallista tekstiä, niin novelleja kuin laajoja romaaneja.

Opas luku luvulta

Kohti uutta kirjaa on teoriakirja, joka sisältää myös kirjoitusharjoituksia. Harjoitukset on tarkoitus tehdä sitä mukaa kuin opiskelusi etenee, koska jokainen tekemäsi harjoitus jää käyttöösi sen jälkeen, kun olet opiskellut kirjan kannesta kanteen. *Harjoitukset löytyvät omalta sivultaan ja ne on merkitty roomaisin numeroin.*

Luvussa yksi käsittelen kirjoittajan asemaa kirjoittajien ja kirjailijoiden yhteisössä. Ennenvanhaan kirjoittajasta puhuttiin yksinäisenä nerona, joka puurtaa kammiossaan tulevaa mestariteosta. Ajatus on suurimmalle osalle kirjoittajista jopa vahingollinen. Tekstillä on hyvä olla jo varsin varhain luottolukijoita, ja kirjoittajien yhteisöjä löytyy muun muassa internetistä.

Kirjoittajan työ on aluksi kaikkea muuta kuin kirjoittamista. Luvussa kaksi käyn läpi, kuinka omasta kirjasta haaveileva voi järjestää arkeaan sopivammaksi ja mielentilaansa otolliseksi pitkäjännitteiselle kirjoittamiselle. Kirjoittaminen on kuin flunssalle altistumista. Jos haluat sairastua nuhakuumeeseen, mene sinne, missä ihmiset sairastavat ja pyydä heitä

aivastamaan kohti. Kun haluat saada kirjoittamisviruksen, mene heidän joukkoonsa, jotka kirjoittavat jo, ja ala jakaa ajatuksiasi, kokemuksiasi ja tunteitasi.

Luvussa kolme siirryn pohtimaan sitä, mistä kannattaisi kirjoittaa, eli kuinka oikea aihe löytää luoksesi. Oman kirjan kirjoitusprosessi on aina pitkä, ja siksi taivalta ei tarvitse hankaloittaa ylimääräisellä tyhjäkäynnillä ja harhapoluilla.

Luvuissa neljä ja viisi alamme lopulta pohtia tarkemmin, mistä kaunokirjallisessa tekstissä on kysymys. Paneudumme *tarinaan ja kerrontaan*. Molempia sanoja käytetään arkikielessä turhan löyhästi. Osoitan, miksi niin tarinan kuin kerronnan prosessien ymmärrys auttaa sinua työssäsi.

Luvussa kuusi tutkimme tarkemmin kerronnan keskeisintä ominaisuutta, fokalisaatiota. Opimme kuinka jo lyhyenkin tarinan voi kertoa usealla eri tavalla. Luvussa verryttemme jo lyhyesti aihetta kirjailijan oma ilmaisu.

Teoriaosuuden viimeinen luku, luku seitsemän tarjoaa yhden esimerkin kahden tärkeimmän apudokumentin, juonikaavion ja synopsiksen valmistamisessa. Näitä dokumentteja apunaan käyttäen oletkin valmis aloittamaan, eli lähtemään – Kohti uutta kirjaasi.

Tervetuloa mukaan!

Kuusankoskella 10.4.2018

Pasi Luhtaniemi